

baholash tizimi to'g'risida"gi NIZOM asosida amalga oshiriladi.	Asosiy adabiyotlar 1. Dunyashin N.S., Xudoyorov S.S. Texnologik mashinalar va jihozlarni ta'mirlash. O'quv qo'llanma – Toshkent., Fan va texnologiyalar, 2018 – 270 b. 2. Qodirov S.M., Lebedev O.B., Hakimov A.M. Mashina detallarini tiklash texnologiyasi. Darslik – Toshkent: "O'zbekiston" nashriyoti 2001 y. Qo'shimcha adabiyotlar 1. Mobley K.R. Maintenance engineering Handbook, eighth edition 8th edition. London – 2014. 2. Duncan S.R. Plant equipment & Maintenance engineering Handbook 1st edition. New York - Connect Learn Success, 2015. Internet saytlari: 1. www.ziynet.uz – O'zbekiston Respublikasi ta'lim portali. 2. https://www.scopus.com – Scopus xalqaro ma'lumotlar bazasi. 3. www.svarka.ru – Rossiya federatsiyasi payvandlash jamiyati sayti.
6.	Fan dasturi Namangan muhandislik-qurilish instituti Kengashining 2024 yil " " dagi _____-sonli bayonnomasi bilan ma'qullangan. Fan(modul uchun mas'ul(lar): Nishonov F.A. – Texnologik mashinalar va jihozlarni ta'mirlash kafedrasining o'qituvchisi. Saloxiddinov N.S. - Texnologik mashinalar va jihozlarni ta'mirlash kafedrasining o'qituvchisi.
9.	Taqrizchilar: Otaxanov B.S. – Texnologik mashinalar va jihozlarni ta'mirlash kafedrasining dotsenti, t.f.n. Mamejanov I.T. – To'raqo'rg'on mexanika zavodi direktori.

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
NAMANGAN MUHANDISLIK-QURILISH INSTITUTI

NamMQI
 O'quv-uchuvchi bo'shlig'i

№ 170

«3» 07 2024 y.

TA'SDIQLAYMAN
 Namangan muhandislik-qurilish instituti rektori
 Sh. Ergashev
 2024 yil _____

TEXNOLOGIK MASHINALAR VA JIHOZLARNI TA'MIRLASH
fanining
O'QUV DASTURI

Bilim sohasi: 700000 – Muhandislik, ishlov berish va qurilish sohalari

Ta'lim sohasi: 720 000 – Ishlab chiqarish va ishlov berish sohalari

Ta'lim yo'nalishi: 60720700 – Texnologik mashinalar va jihozlarni ta'mirlash (mashinasozlik va metallga ishlov berish)

Fan/modul kodi	O'quv yili	Semestr(lar)	ECTS - Kreditlar
TMTJ12510	2024-2025	4/5	4/6
Fan/modul turi	Ta'lim tili	Haftadagi dars soatlari	
Majburiy	O'zbek/rus	4/6	
Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
1. Texnologik mashinalar va jihozlarni ta'mirlash	150 (74m / 76a)	150	300
I. Fanning mazmuni Fanni o'qitishdan maqsad – texnologik mashinalar va jihozlarni ta'mirlash va texnik xizmat ko'rsatish bo'yicha yo'nalish profiliga mos, ta'lim standartlari talab qilingan zamonaviy bilimlar, ko'nikmalar va tajribalar darajasini ta'minlashdir. Fanning vazifalari – detallarni yeyilishi, ularni ishlash davrini oshirish texnologiyasi, ishlash davrida hosil bo'ladigan nuqsonlar, ta'mirlashda qo'llaniladigan jihozlar va moslamalar to'g'risidagi masalalarni talabalar o'zlashtirishidir. II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari) II.1. Fan tarkibi mavzulari 4-semestr 1-mavzu. Mexanizmlar, mashinalar va mashina detallari to'g'risida umumiy ma'lumotlar. Texnologik mashinalar va jihozlarni ta'mirlash faniga kirish. Aylanma harakatlarni uzatish mexanizmlari. Saqlash qurilmalari. Mashinalar, mexanizmlar va mashina detallari haqida tushunchalar. 2-mavzu. Ko'tarish-tashish qurilmalari. Ta'mirlashda qo'llaniladigan ko'tarish-tashish vositalari. Kanatlar, stroplar, yuk qamrovchi moslamalar. 3-mavzu. Ta'mirlashdagi yig'ish texnologiyasi Detailarni tiklash usullari, detallarni ishlash imkoniyatini tiklash usullar, detallarni ta'mir o'lchamlari bo'yicha tiklash, detallarni tiklash jarayoni, mohiyati va usullar, qo'shimcha ta'mir detallarini o'rnatish usuli. 4-mavzu. Qo'zg'almas ajraluvchan birikmalarni yig'ish. Yig'ish metodlari haqida tushuncha. Ajraladigan qo'zg'almas birikmalarni yig'ish. Rezbal birikmalarni yig'ish. Shponkali va shlitsali birikmalarni yig'ish. 5-mavzu. Qo'zg'almas ajralmas birikmalarni yig'ish. Payvand birikmalarni yig'ish. Kafolatlangan zo'riqish bilan (pressli) birikmalarni yig'ish. Yelimlash, kavsharlash va parchinlash bilan birikmalarni yig'ish. 6-mavzu. Nuqsonlarni aniqlashning vizual va instrumental usullari Umumiy ma'lumotlar, detallarni nazorat qilish va saralashning texnikaviy shartlari, detallarni yaroqchilik guruhlari va ishlash imkoniyatini tiklash			
2.			

yo'nalishlari bo'yicha saralash texnologiyasi. 7-mavzu. Podshipnikli yig'ma birliklarini yig'ish. Dumalash podshipniklarini yig'ish. Dumalash podshipnikli yig'ish birliklarini montaj qilish. Sirpanish podshipniklarini yig'ish. Sirpanish podshipnikli yig'ish birliklarini montaj qilish. 8-mavzu. Tishli va chervyakli uzatmalarni yig'ish. Tishli uzatmalarni yig'ish. Chervyakli uzatmalarni yig'ish. Tishli va chervyakli uzatmalarni yig'ishda qo'llaniladigan moslamalar. 9-mavzu. Sanoat jihozlari detallarining yeyilishi va mashinalarning uzoqqa chidamligini oshirish yo'llari Mashina detallarining yeyilishi va nuqsonlari, yeyilishga ta'sir etuvchi omillar, sanoat jihozlarining korroziyaga uchrashi, detallarning sinishi, yemirilishi va boshqa nuqsonlari. 10-mavzu. Mashina detallarining yeyilishi. Yeyilish hodisasining mohiyati. Asta-sekin (yeyilishli) va to'satdan (avariyal) buzilishlar. Mexanik yeyilish. Molekulyar-mexanik yeyilish. Zanglash. 11-mavzu. Mashinalarning puxtaligi va ish qobiliyatini pasayish sabablari. Mashinalarning buzilish klassifikatsiyasi va m obiyati, Mashinalarning fizik va m a'naviy eskirishi, Mashina detallarining ishqalanishi 12-mavzu. Detailarning yeyilish xarakteri. Detailarning yeyilish tavsifi. Notekis yeyilish. Yeyilish alomatlari. Oxirgi darajagacha yeyilish. 13-mavzu. Ta'mirlashlar orasida jihozlarning ishlash muddatini oshiruvchi asosiy omillar. Jihozlarning uzoqqa chidamligini oshirish yullari va vositalari. Mashina va mexanizmlarning uzoqqa chidamligini oshirishda moylash rejimining ahamiyati. Moylash materiallari. Moylash qurilmalari. 14-mavzu. Sanoat jihozlarining detallari, mexanizmlari va yig'ish birikmalarini ta'mirlash texnologiyasi masalalari Jihozlarni oldindan rejali ta'mirlash tizimi, mashinalarga xizmat ko'rsatish, jihozlarni ta'mirlash usullari, Ta'mirlashni rejalashtirish, Jihozlarni ta'mirlashdagi ilg'or usullar. 15-mavzu. Detailarning uzoqqa chidamligini tiklash va oshirish usullari. Detailarni tiklashning iqtisodiy jihatdan maqsadga muvofiqligi. Mexanik islov berib detallarni tiklash. Payvandlash va eritib qoplash bilan detallarni tiklash. Rangli metallarni eritib qoplash. Yuзалarni qattiq qotishmalar bilan eritib qoplash. Elektrolit usuli bilan detallarni tiklash. Termik islov berishning asosiy jarayonlari. 16-mavzu. Detailar va yig'ma birliklarni polimer materiallar bilan tiklash. Plastmassali kompozitsiyalar. Detailarni plastmassali kompozitsiyalar bilan tiklash texnologik jarayoni. Qo'zg'almas birikmalarni yelimlash bilan tiklash. 17-mavzu. Qo'zg'almas birikmalarni va quvurlar o'tkazgichlarni ta'mirlash.	5-semestr

Rezbali birikmalarni ta'mirlash. Shponkali va shlitsali birikmalarni ta'mirlash. Payvand birikmalarni ta'mirlash. Quvurli o'tkazgichlarni ta'mirlash.

18-mavzu. Jihozning gidravlik va pnevmatik tizimlari detallarini va yig'ma birliklarini ta'mirlash.

Gidroyuritma to'g'risida tushuncha. Gidrotizimni ishlashidagi nosozliklarni aniqlash va tuzatish. Tsilindrnlarni, shtoklarni, porshenlarni, rostlash va boshqarish apparaturalarini ta'mirlash. Nasoslarni ta'mirlash. Gidroyuritmalarni yig'ish. Pnevmatik yuritmalarni ta'mirlash.

19-mavzu. Detal va mexanizmlarni ta'mirlash
Texnik xizmat ko'rsatish va ta'mirlash vositalari haqida asosiy ma'lumotlar, Mashinalarni yuvib-tozalash va ularga yoqilg'i-moy quyish jihozlari.

20-mavzu. Harakat uzatich detallari va yig'ma birliklarini ta'mirlash.
Val va shpindelarni ta'mirlash. Shkiv va tasmali uzatmalarni ta'mirlash. Muftalarni ta'mirlash. Tishli va zanjirli yzattmalar detallarini ta'mirlash. Porshenli va krivoship-shatunli mexanizmlarning detallarini ta'mirlash.

21-mavzu. Detailarni tiklashda yuvish va tozalash ishlari.
Iflosliklarning turlari va harakteristikalari, Detailardagi ifloslik turlari va tozalash usullari, uchraydigan nuqsonlar tasnifi va nuqsonlarni keltirib chiqarish sabablari,

22-mavzu. Mashina detallarining ehtiyot qismlarga bo'lgan talabni aniqlash usullari.

Ehtiyot qismlarga bo'lgan talabni aniqlashning an'anaviy usullari, detallarning haqiqiy sarfi uning resursi bo'yicha aniqlash.

23-mavzu. Detailarni tipik usullarida ta'mirlash jarayonlari
Detaillarda uchraydigan nuqsonlar, asosan, tabiiy yeyilish, mexaniki yuvish shikastlanish va detal sirtidagi korroziyaga qarshi qoplamaning shikastlanishi oqibati

24-mavzu. Detailarni mexanik ishlov berish yo'li bilan ta'mirlash.

Detailarni mexanik ishlov berish bilan tiklashga ta'mirlash 15 o'lchamlari, qo'shimcha ta'mirlash elementlari, detal qismlarini almashtirish usullari

25-mavzu. Detailarni plastik deformatsiyalash usulida ta'mirlash.
Detailarni plastik deformatsiyalash usulida (bosim ostida) ta'mirlash

26-mavzu. Bazali va korpusli detallarni ta'mirlash.
Bazali va korpusli detallar. Tokarlik dastgohining yo'naltiruvchi staninalarini ta'mirlash. Tokarlik dastgohining yo'naltiruvchi staninasini tiklash. Tokarlik dastgohlarining karetkasi supportoring yo'naltiruvchini tiklash. Frezerli dastgohining konsolini ta'mirlash. Qisish plankalarini va ponalarini tiklash.

27-mavzu. Jihozlarni ta'mirlash texnologiyasi.
Mashinalarni qismlarga ajratishda ishlarni bajarish ketma-ketligi. Detailarni tozalash, yuvish na yaroqli-yaroqsizga ajratish. Ta'mirlashda mexanizm va mashinalarni yig'ish.

28-mavzu. Ta'mirlashdan keyin chiniqtirish va sinash.
Ishonchlilikka sinashni rejalashtirish, Sinash usullari va vositalari, Mashina va uning elem entlarini prognoz qilish.

29 - mavzu. Rejaviy-ogohlantirish ta'mirlash tizimining tavsifi.

Texnologik mashinalar va jihozlarni rejaviy-ogohlantirish ta'mirlash tizimi. ta'mirlashning agregatli usulida mashinalar va ularning qismlarini differentsiyalangan ta'mir normativlarini ishlab chiqarish.

30 - mavzu. Texnologik mashinalar va jihozlarni ta'mirlashning zamonaviy tizimlari.

Texnologik mashinalar va jihozlarni ta'mirlashning zamonaviy tizimlarining tarkibiy qismlari. Ta'mirlash usuli. Texnologik mashinalar va jihozlarni ta'mirlashga talablar.

31-mavzu. Texnikalarni bo'yashga tayyorlash va bo'yash texnologiyasi
Mashinalarni bo'yash texnologiyasi, mashinalarni bo'yash texnologik jarayoni. yuzani bo'yashga tayyorlash. Bo'yaladigan yuzalarga tashqi qatlamlarni berish.

32-mavzu. Ta'mirlash korxonasini loyihalash.
Korxonada ta'mirlash ishlab chiqarishini qurish strukturasi va tamoyillari. ta'mirlash vositalari. Asosiy ishlab chiqarish bo'linmalarining tarkibi. Ishlarni tashkil qilish.

33-mavzu. Ta'mirlash ustaxonalari va ta'mirlash zavodlari.
Ixtisoslashtirilgan ta'mirlash bazalari. Ta'mirlash bazalarining strukturasi. Ta'mirlashning texnologik jarayonini tarkibiy qismlari.

34-mavzu. Korxonada ta'mirlash xizmatini tashkil qilish.
Ta'mirlash xizmatini tashkil qilish turlari. Jihozlarga texnik xizmat ko'rsatish va ularni ta'mirlash ratsional sistemasi haqida tushuncha.

35-mavzu. Korpus detallarni ta'mirlash.
Detailar korpus nuqsonlari ta'mirlash, Detailar korpusida quyidagi nuqsonlar: sirtlari tob tashlashi (tsilindr bloklarida va blok kallagida), podshpniuk o'tqaziladigan teshiklar yuzasi yeyilishi, teshiklardagi rezbalarning yeyilgan va zararlangan zonalari, korpus yon va quyi devorlari pachaqlanganligi, qirilgan, toblangan va yorilgan xududlarni ta'mirlash.

36-mavzu. Ta'mirlash ishlarni bajarishda xavfsizlik talablari.
Ta'mirlash ishlarni bajarishda xavfsizlik talablari. Ko'tarish-tashish qurilmalaridan foydalanishda xavfsizlik qoidalari.

37-mavzu. Ta'mirlash ishlarda elektr xavfsizligi.
Elektr jihozlarning ta'mirlanishini tashkil qilish, ta'mirlash ishlarni o'tkazish ketma-ketligi.

II.III. Amaliy mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar. 4-semestr

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Eritib qo'llash uchun qoplamali elektrodnlarni turini va rusumini tanlash.
2. Eritib qoplash flyus va simini rusumini tanlashni o'rganish.
3. Hisobiy eritib qoplanadigan chokning turini va uni bajarish usulini aniqlash.
4. Yo'ylli dastakli eritib qoplash parametrlarini xisoblash.
5. Flyus ostida eritib qoplash parametrlarini xisoblash.
6. Karbonat angidrid ximoya gazi muxitida eritib qoplash parametrlarini xisoblash.

7. Gazli eritib qoplash parametrlarini hisoblash. 8. Elektrshlakli eritib qoplash parametrlarini hisoblash. 9. Ximoya gazlari muxitida eritib qoplash uchun ishlatiladigan payvandlash simlarini tanlash. 10. Gazli eritib qoplash uchun ishlatiladigan payvandlash simlarini tanlash. 11. Elektrshlakli eritib qoplash uchun ishlatiladigan payvandlash simlarini tanlash. 12. Vallarni eritib qoplash parametrlarini hisoblash. 13. Mashina detallarini eritib qoplash parametrlarini hisoblash. 14. Aylanma xarakat uzatuvchi mexanizmlarning eritib qoplash parametrlarini hisoblash. 15. Detallarni tiklashdagi chilangartlik-mexanik ishlov berish jarayonini o'rganish.	5-semestr 16. Ta'irlash xizmatini tashkil etish 17. Detallarni payvandlash yordamida qayta tiklash 18. Detalni tiklashni texnologik jarayonini tuzish 19. Detalni tiklash tartiblarini hisoblash 20. Ta'irlash ustaxonalarini hisoblash 21. Ta'irlash ustaxonalarini loyihalash 22. Nosoz detallarni tiklash usullarini tanlash 23. Detallarni tiklashdagi slesarlik-mexanik ishlov berish jarayoni 24. Ta'irlash ustaxonalarini hisoblash va loyihalash asoslari 25. Texnologik mashinalar va jihozlar detallarini ekspluatatsion xususiyatlarini o'ichash va nazorat qilish yo'llari 26. Texnologik mashinalarning vallarning o'qlarini yarim mufta bilan markazlash. 27. Silliqli silindrik birikmalarni issiqlyayin yig'ish 28. Mexanik jihozlarni ta'irlash texnologiyasi 29. Detallarni payvandlash yordamida qayta tiklash 30. Qo'lda, yo'li payvandlash tartiblarini hisoblash 31. Markazdan qochma ventilyatorlarni ta'irlash 32. Markazdan qochma ventilyatorlarni ta'irlash 33. Tasmali uzatmalarni rostdash. 34. Sirpanish podshipniklarining tirgishlarini rostdash va o'ichash 35. Mashinalarning aylanuvchi qismlarini statik muvozanatlash 36. Turli dastgoxlarda qo'llaniladigan moslamalar. 37. Shakildor yuzalarga ishlov berish uchun moslamalar. 38. Tish yonish dastgoxlari uchun moslamalar. II.IV. Laboratoriya mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar: Laboratoriya mashg'ulotlar uchun o'quv rejada keltirilmagan: II.V. Mustaqil ta'lim va mustaqil topshiriqlar: 1. Ta'irlash sexining ishini boshqarilishini avtomatlashtirish. 2. Texnologik mashinalar va jihozlarga ta'irlash qurilmalari. 3. Ta'irlashda qo'llaniladigan materiallar.

4. Vallar orasidagi uzatmalar. 5. Ta'irlashdagi yig'ish texnologiyasi. 6. Sanoat jihozlari detallarining eyilishi va mashinalarning uzoqqa chidamilligini oshirish yo'llari. 7. Payvand birikmalarni ta'irlash. 8. Aylanma harakat uzatuvchi mexanizmlar. 9. Jihozlarni ta'irlash texnologiyasi. 10. Sanoat jihozlarining detallari, mexanizmlari va yig'ish birikmalarini ta'irlash texnologiyasi masalalari. 11. Jihozlarni modernizatsiya qilish. 12. Eritib payvandlashning respublika xalq xo'jaligida tutgan o'rni.	III. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetentsiyalar) Fanni o'zlashtirish natijasida talaba: - yo'nalish bo'yicha ishlab chiqarish-texnologik, loyiha-konstruktorlik, tashkiliy-boshqaruv va ilmiy-tadqiqot faoliyati, mashinasozlik sohasidagi respublikamizdagi ijtimoiy-iqtisodiy islohotlar natijalari, soha bo'yicha fan, texnika va texnologiya yutuqlari, mashinasozlik korxonalarini rivojini haqida tasavvurga ega bo'lishi; 3. - mashinasozlik ishlab chiqarish va ularda islatilayotgan texnologik jihozlar va mashinalarni ishlatishi, namunaviy va nostaqat qism va detallarini bilish va ular ta'irlash, o'rnatish ishlatish va fodalana olishi; - yo'nalish meyoriy xujjatlarini tushunish va ulardan foydalanish, jihozlar va mashinalarning texnik ko'rsatkichlarini to'g'ri aniqlash, mexnat xafsizligi va yong'in xafsizligi talablarini bajara bilish ko'nikmalariga ega bo'lish kerak.
4.	IV. Ta'lim texnologiyalari va metodlari: - ma'ruzalar; - amaliy ishlarni bajarish va hulosalash; - taqdimotlarni qilish; - individual loyihalalar; - jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalalar; - mustaqil ishlarni bajarish.
5.	V. Kreditlarni olish uchun talablar: Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va nazorat uchun berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishini topshirish. Fandan talabalarni baholash O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirining 2018-yil 9-avgustdagi 19-2018-son buyrug'i bilan tasdiqlangan "Oliy ta'lim muassasalarida talabalar bilimni nazorat qilish va